

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu:	Pretiuu insertiuniloru:	Correspondintiele se se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.— cr	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienn cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
Pentru „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Sinodulu eparchialu aradanu.

(Continuare)

In siedinti'a din 26 aprile dupa cetirea si autentificarea protocolului despre siedinti'a premergátore, se presentéza petitiunea lui Ioanu Corbutiu, preotu in Ceica, prin carea se róga pentru a-i-se acordá unu ajutoriu óre care din cutarele fondu disponibilu. Petitiunea se transpune la comisiunea petitionara.

Comun'a bisericésca Chisdia subscrerne rugarea pentru unu ajutoriu de bani la edificarea bisericeii de acolo. Se transpune la comisiunea petitionara.

Petitiunea lui Mihaiu Nicora din Batania si Ioanu Nicora din Giula, ca membrii familiei Nicora, pentru desdaunarea speseloru facute de acésta familia ca restaurarea Episcopiei romane din Aradu, se transpune la comisiunea petitionara.

Deputatulu Nicolau Zigre adreséza Ilustritati Sale Domnului Episcopu urmatórea interpelare: Din consideratiune, cá facia cu conclusulu ven. sinodu eparchialu din a. 1877. Nr. 181 unu membru alu acestui sinodu si totu odata asesoru referinte consistorialu, prin urmare o persóna ce trebuie se aiba cunoscentia positiva despre starea diecesei, a publicatu in fóia „Minte si Inima“ mai multi articóli, in firulu carora a reprodusu mai multe date numerice, de unde publiculu celu mare si-a castigatu informatiune, cumca dieces'a are o suma considerabila de 11,250 fl. v. a. care stau in totu anulu la dispozitiune, si acestia totusi nu se folosescu spre scopuri culturali; dreptu aceea pentru chiarificarea adeverului si pentru ca si noi si publiculu celumare se nu fimu in retacire, mi-permitu a indreptá catra Ilustritatea Sa Dlu Episcopu presiedinte, si capu alu diecesei urmatórele intrebari:

1. Are Preasantia Sa Dlu Episcopu diecesanu cunoscentia cá dieces'a nóstra pe totu anulu are la dispozitiune pentru scopuri culturali sumele reproduse in fóia sus atinsa si anume 9000 fl. dela fondurile comune, 1250 fl. din arend'a bolteloru dela institutul pedagogicu-teologicu, 500 fl. din tassulu alu

III-le si 500 fl. desdaunare dela institutul teologicu.

2. Daca esistu aceste sume, spre ce scopuri se intrebuintéza? In fine este adeveratu cá trebuintiele pre care s'au folositu acei bani se potu delaturá séu se potu acoperi din alte midilóce?

3. Daca acelea trebuintie se potu evita, binevoiesca Ilustritatea Sa a-se ingrigi ca ven. consistoriu aradanu se reproduca la sessiunea presinta sinodala datele positive si adeverate despre venitele asertive disponibile, ca asia se puna pe ven. sinodu in posibilitatea, ca conformu detorintei sale, inca in sessiunea presenta se se póta mai bine informá ea in anulu trecut, se dispuna de acelea sume disponibile spre erigerea de institute culturali de care poporulu nostru are atáta necesitate, cátu nici unulu din acésta patria?

Preasantia Sa domnulu episcopu voindu a respunde indata la acést'a interpelatiune, mai nainte de tóte afla de bine a observá cá si Prasantia Sa a védiutu in fóia „Minte si Inima“ afirmanduse cá la consistoriulu din Aradu, s'ar afliá o suma disponibilá 11,250 fl. ce s'ar fi potutu intrebuintiá pentru infiintarea de gimnasii, aratanduse si aceea in foi'a numita, cá sum'a acést'a ar proveni:

1 din celea 500 fl. care pana candu n'aveamu edificiu propriu teologicu le solviam ca arenda pentru localitatile inchiriate pe sém'a cursuriloru teologice.

2. din venitulú tassulu alu III éra sum'a de 500 fl.

3. din cuot'a ce o capeta consistoriulu de aici din fondurile comune in sum'a de 9000 fl.

4. din arend'a localitatiloru de sub edificiu teologicu in sum'a de 1250 fl.

de totu 11,250 fl.

Dupa premiterea acestora, Preasantia Sa respunde:

ad. 1. Cele 500 fl. ce mai nainte se plateau la inchirierea localitatiloru pe sém'a cursuriloru teologice, se economisau din ajutoriulu de statu alu Consistoriului aradanu, carele mai nainte erá de 10,000 fl. pe anu, inse fiindu astadi ajutoriulu de statu redus,

si scadiutu la sum'a de 8550 fl., — acele 500 fl. acuma nu s'a mai potutu economisá si asia de cativa ani in coce, acele 500 fl. nici n'au existatu nici nu mai exista.

ad. 2. Celelalte 500 fl. ale tassului alu III. inca nu existu, pentrucá in urm'a conclusului sinodalu din a tr. Nr. 131. care conclusu a premersu desbaterii gimnasiiloru, s'a imprumutatu comunei nóstre bisericesci Aradu-Gaiu pe anuitati, pentru a-si mantui scol'a de vendiare esecutiva, din caus'a cà comun'a n'a potutu escontentá pre intreprindietorii cari au edificatu acea scóla.

Dupa detragerea acestoru dóne positii, din sum'a de susu de 11,250, mai remane a respunde despre sum'a de 10,250 fl. ce provine din cuot'a dela fondurile comune, si din arend'a localitatiloru de sub institutul pedagogico-teologicu.

Este adeveratu cà noi primimu dela fundurile comune de doi ani o cuota de cate 9000 fl. pe anu, si acea este adeveratu cà in anulu d'antaiu, acea cuota s'a intrebuintiatu cum afirma foia „Minte si Inima“, la edificarea institutului, dar nu este de felu adeveratu cà aceste sume in anulu trecut 1877, séu in anulu curinte ar fi fostu, si ar fi disponibile, spre a se fi pututu intrebuintia la infintierea unoru gimnasii; pentrucá inca nainte de ce ar fi ajunsu in sinodulu trecut la discussiune infintierea gimnasiiloru, acelasi sinodu din anulu trecut sub nr. prot. 180. dispusesse deja, cà atatu cuota de 9000 fl. câtu si arend'a bolteloru de 1000 fl. de pe anulu 1877, se se intrebuintiedie intréga spre acoperirea altoru trebuintie neaperatu de lips'a si mai urgente precum sunt: reorganisarea institutului pedagogicu si provederea lui cu cele mai de lipsa dupa cum prescriu legile tierii, ca se nu devina in pusetiune de a mai fi amenintiatu, ca mai nainte.

Ori-cine va ceti conclusulu sinodalu de sub Nr. 180. din anulu trecut, va vedea: cà tóte sumele afirmate de foia „Minte si Inima“ au intratu in bugetulu anului 1877, pentru acoperirea altoru lipse mai urgente, si asia pentru infintierea de gimnasii n'au remasu decatu unu prisosu numai sperativu, dar nu realu de 1870 fl. Astfelu dara nu este adeveratu, cà noi la timpulu acela, candu s'a pertractatu gimnasiile, am fi avutu unu câtu de micu restu disponibilu securu, càci restulu atinsu de 1870 fl. a fostu numai sperativu care in fapta nici nu s'a realizatu.

Din acestea, Venerabilulu sinodu va binevoi a vedé cà insusi a dispusu de cele 11,250 fl. ca se se intrebuintiedie la alte scopuri absolutu necesarii, si mai urgente pentru sustienerea vietii nostre bisericesci si cà astfelu acea suma nici n'a existatu nici cà exista astadi, cu atatu mai pucinu pote fi disponibilu, cea ce vedescu si socotile puse la dispositiunea venerabilului sinodu.

La acestea deputatulu Georgiu Popa observa cà densulu este acelu asesoru Consistorialu carele scrie in „Minte si Inima“ si sustiene acelea ce a scrisu, cà Dlu Nicolau Zigreá, n'a citatu si n'au combatutu

neci o sententia din câte s'au scrisu. Nu s'a afirmatu de nimenea cà banii s'aru mancá, cà banii nu mergu spre scopurile votate de V. sinodu, si densulu Georgiu Popa tocma acea a fostu propusu anu ca banii s'ar mérga spre scopulu gimnasiiloru. De altminte articlii din citata foia „Minte si Inima“ inca nu s'au finitu, va se-i finésca, si invita pe fie cine a luá parte la discussiune spre lamurire.

Asupra acestui respunsu deslucitoriu Dlu interpellante Zigreá rezervandusi dreptulu de a face observatiuni si propunere cuvenita, sinodulu incuviintieza.

Preasantitulu Episcopu diecesanu, conformu descoveririi facute in cuventulu de deschidere, presentéza pe temeulu esperintieloru sale unu raportu specialu despre starea diecesei pe terenulu bisericescu scolariu si economicu, indegetandu si midilócele pentru delaturarea unoru scaderi si vindecarea unoru rele. Se transpune la comisiunea organizátore.

Cu privire la propunerea lui Nicolau Zigreá, pentru teologii absoluti numai dupa praes'a invetiatorésca de doi ani se fie admisi la depunerea examenului de calificatiune, si propunerea facuta de Ioanu Ratiu, pentru abrogarea conclusului de sub Nr. 226 ex 1877 privitoriu pe praes'a invetiatorésca de doi ani pretinsu dela candidatii la preotia, in urm'a propunerei facuta de comisiunile intrunite bisericesca si scolara, sinodulu sustiene si mai de parte decisulu sinodalu provocatu asia precum este, si in consonantia cu decisulu nr. 108 ex 1876.

In câtu insa s'a esperiatu cà acelu decisu se dá o interpretatiune sinistra, spre amplificare se adauge urmatórele dispusetiuni:

1. Ascultatorii de teologia se se califice nu numai in pedagogi'a si metodic'a generala, ca si pana acum ci si in metodic'a speciala si in scol'a practica.

2. Teologulu astfelu absolutu, in lips'a de curenti pedagogi, póte se se aplice de invetiatoriu si preparandulu absolutu.

3. Daca acelu teologu vrea se fie invetiatoriu definitivu, se recere ca dupa praes'a de doi ani se faca examenulu de calificatiune invetiatorésca.

4. Nu numai la parochiele de clas'a prima, ca la fia care cu ocaziunea concurseloru, intre individii de calificatiune egala, se fie preferiti cei cari au functionatu ca invetiatori.

5. Afora de amintit'a preferintia, intemeiata in decisele anteriore citate, nu existu midilóce silitóre séu pedepsitóre, pentru a-se aplicá teologii de invetiatori, ci teologii insisi in modu facultativu, potu face séu nu intrebuintiare de preferintia ce li-se ofera competindu facultativu la statiuni invetiatoresci.

Se pune la ordine referad'a comisiunei scolare asupra raporteloru dela senatele scolare ale consistorieloru din Aradu si Oradea mare. Reportoriulu comisiunei, Ioanu Tuducescu relatéza, cumca in caus'a fondului de pensuni invetiatoresci, consistoriele au facutu pasii necesari la inaltulu regimu, de unde insa n'au primitu resolvire favorabila, ci din contra, se pretinde se participamu si la fondulu de pensuni

regnicolaru. La propunerea comisiunii sinodulu in-sarcina pre ven. consistoriu se inainteze caus'a pen-siuniloru invetiatoresci la consistoriulu metropolitanu ca si la reprezentantele congresului, staruindu a-se regulá acolo in meritulu si in favorea unui fondu propriu confesionalu pentru pensiuni. Éra pana ce se va resolvi caus'a acést'a, rescriptulu ministerialu, referitoriu la fondurile de pensiuni invetiatoresci, se se comunice inspectoriloru cercuali de scóle.

Consistoriulu arata cá publicatiunea de concursu pentru compunerea si edarea de carti scolastice, din moti-vo cá s'a prezentatu numai câte unu opu, pentru unu ramu, terminulu concursului s'a prolongitu pana la 30. Iuniu a. c. Sinodulu indruma consistoriulu se se ingrigéscá ca comisiunea anchetaria, de locu dupa expirarea terminulu se censureze si se accepte opurile pre cátu le va aflá bune si in conformitate cu planulu de invetiamentu, si a raportá la sesiunea prossima.

In districtulu consistoriului din Aradu, se raporteza din partea consistoriului, cá salariile invetiatoresci s'au imbunatatitu in 11 comune. Sinodulu ié la cunoscintia, avisandu consistoriulu, ca se ingrigéscá si mai de parte de imbunatatirea salarielor invetiatoresci.

In respectulu insarcinarii date consistoriului din Aradu, de sinodulu din anulu trecut nr. 202, pentru a cercá daca administrarea fundatiunei „Balla“ in Pojon, Sárospatak si Dobritinu, este séu nu conforma cu intentiunea fondatorelui, la propunerea comisiunii, sinodulu primesce ca intrebarea acést'a se remana a fi resolvata pentru timpulu, candu intre diecesele Aradu si Caransebesiu se va decide asupra comuniunei la stipendie si la alté fonduri ce le au comune. Dara si pana atunci se insarcina consistoriulu din Aradu si celu din Orade, cercandu-se si consistoriele din Caransebesiu si Sibiu, ca cu finea lui Iuniu se publice prin respectivele districte consistoriali esistinti'a acelor fundatiuni in Pojon, Sárospatak si Dobritin pentru tinerimea nóstra.

Raportulu consistoriului din Aradu despre convocarea si intrunirea conferintiei tuturor inspectoriloru de scóle, cari apoi in respectivele loru inspectorate au ténutu conferintie inspectoresci cu preotii si invetiatorii din cercu, se ié la cunoscintia din partea sinodului, indrumandu-se totodata ambele consistorie ca si de a-ci nainte se convoce conferintie inspectoresci.

La raportulu consistoriului din Aradu, cá s'au ténutu conferintie invetiatoresci si cursuri supletorie, comisiunea sinodala propune: A insarciná sinodulu pre ambele consistorie, ca si pe viitoriu se se tiena conferintie invetiatoresci si cursuri supletorie in fie care anu; durat'a loru se fie 14 dile, din 16—30 Augustu, astfelu ca nainte de médiedi se fie cursu practic, éra dupa médiedi conferintie invetiatoresci.

Modalitatea de esecutare o va statori conferintia centrala a inspectoriloru si comisiunea anchetaria;

invetiatorii ce vor partecipá la conferintia respective cursuri se capete trasura gratuita si 60 cr. la di din cass'a episcopiei parohiale, unde atari spese n'ar fi prevédute in bugetulu cultului. Sinodulu primesce propunerea comisiunii cu modificarea ca durat'a conferintieloru invetiatoresci, se nu se preciseze la 14 dile, ci acelea se se tiena pana se va esauriá materialulu obiectelor, ce se vor pertractá in conferintia.

Consistoriulu din Aradu ca senatu de scóle, incunoscintieza sinodulu, cá din partea inaltului ministeriu este indrumatu, ca in corespondintiele sale oficiose cu comitetulu centralu alu comitatului Aradu se se folosesca si de limb'a magiara pe langa cea romana. Sinodulu primesce propunerea dep. Borlea, ca inca din sesiunea actuala a sinodului, se se faca recursu la diet'a tierii pentru esplicarea legii de nationalitate, in privinti'a folosirii limbei romane in corespondintiele oficiose cu autoritatile politice.

Aratarea consistoriului cá in anulu trecut s'a deschisu 16 scoli none, se ié la cunoscintia din partea sinodului.

Cu privire la admonitiunea, ce s'a datu din partea ministeriului unoru scoli din districtulu consistoriului aradanu, si la reflectariile venite dela comitetele administrative din Aradu si Timisiora, intre cari scoli admonite e si scol'a romana din Fenlacu, ce apartiene la iurisdictionea consistoriului serbescu din Temisior'a, ca comuna mista, sinodulu indruma a staru ca se se delature defectele imputate scoleloru admonite pentru a li sustiené caracterulu confesionalu; ér relativu la scol'a din Fenlacu, sinodulu aviséza pe consistoriu ca, pe bas'a provocarei facute de comisiunea comitatensa, se puna la cale cele de lipsa pentru ridicarea clasei a II. la scol'a din acea comuna.

Statistic'a scoleloru in dieces'a Aradului pe anulu 1877. se infacisiéza in urmatórele date: Districtulu consistoriului din Aradu are 18 inspectorate cu 304 comune, 359 scoli; copii de scola dela 6—12 ani 16,848 sexu barbatescu si 15,758 sexu femeiescu, la olalta 32,606 copii de ambe sexe; copii de scola dela 12—15 ani 6,867 sexu barbatescu si 7,648 sexu femeiescu, la olalta 15,515. Dintre cei dela 6—12 ani au cercetatu scol'a regulatu 9,668, neregulatu 6333. Dintre cei dela 12—15 au cercetatu scol'a regulatu 2707, neregulatu 1352. Numerulu invetiatoriloru e 359, intre cari cu esamenulu de calificatiune sunt 208, cu preparandia 108, cu alte pregatiri 33. Districtulu consistoriului din Oradea-mare are 8 inspectorate cu 294 comune, 249 scoli elementare cu 208 invetiatori, intre cari cu esamenu de calificatiune sunt 42, ér 166 fora esamenu. Copii de scola dela 6—12 ani sunt 8188 sex barbatescu si 7073 sex femeiescu, la olalta 15,261; dintre acestia frecuentéza scol'a 4837 copii de ambe sexe. Copii de scola dela 12—15 ani sunt 3643 sexu barbatescu si 3348 sexu femeiescu, la olalta 6991, dintre acestia frecuentéza scol'a 672 copii de ambe sexe.

Reasumandu cifrele statistice ale copiilor de scola preste totu, in dieces'a Aradului sunt 70,373 copii de scola, dintre cari frecuentéza scol'a regulatu si neregulatu 26,669, ér restulu de 43,704 nu frecuentéza scol'a de felu. La propunerea comisiunii, sinodulu ié la cunoscintie aceste date triste despre starea invetiamentului popularu, ér pentru viitoriu se aviséza consistoriulu ca se faca comparatiune între datele statistice prezentate si celea din anulu espiratu, ca astfelu se se póta vedé daca progreséza ori nu invetiamentulu popularu.

Consistoriulu din Oradea-mare raportéza, cà inspectiunea scoleloru o-a concediutu protopresbiteriloru concerninti. Se ié la cunoscintia.

Consistoriulu din Oradea arata ca pentru deplinirea posturilor invetiatoresci vacante a facutu toti pasii trebuitori, dara fora resultatn, càci nu au fostu concurenti. Sinodulu ié la cunoscintia.

Aratarea consistoriului, cà a tienutu cursuri supletorie cu invetiatorii, la cari au participatu 73 de invetiatori, se ié spre scire, ér pe viitoriu, sinodulu aviséza pe consistoriu, se se conformeze in privinti'a conferintieloru si a cursului supletoriu cu decisulu sinodalu luat de ja sub nr.ii 70 si 71, in sesiunea actuala.

Conferirea stipendiiloru din fundatiunea lui Fauru ascultatoriloru de drepturi Alesandru Fassie si Aureliu Novacu la academi'a din Oradea-mare, se ié la cunoscintia.

Propunerea consistoriului din Oradea pentru remunerarea catichetiloru din Oradea si Beiusiu cu câte 200 fl. sinodulu o reléga la comisiunea bugetaria.

Urméza la ordine raportulu comisiunii petitionare. Raportorulu comisiunii, Iosifu Boto cu privire la petitiunea comunei bisericesci din Tinca, pentru unu ajutoriu de 200 fl. la repararea bisericeii, scolei si casei parohiale de acolo, propune si sinodulu reléga petitiunea la comisiunea episcopésca pentru luarea in consideratiune.

Petitiunea preotului Georgiu Leucutiá din Beliu, pentru unu ajutoriu de bani, se transpune la administratiunea fondului preotiescu.

Petitiunea catichetului Alesandru Munteanu din suburbiulu Frabricu alu Temisioarei, pentru o remuneratiune din privirea postului de catichetu ce ocupa la scolele capitale de acolo, sinodulu o transpune la comisiunea episcopésca.

Relativu la cererea reprezentantiei gimnasiului din Bradu, pentru unu ajutoriu de 1000 fl., sinodulu primindu in principu ajutorarea gimnasiulu din Bradu cu 1000 fl. transpune caus'a la comisiunea episcopésca pentru a induce sum'a acést'a in bugetu.

Georgiu Popa presentéza o petitiune cu dorintiele si gravaminele invetiatoriloru din dieces'a Aradului in interesulu invetiamentului. Se transpune la comisiunea petitionara.

Urméza in discussiune raportulu comisiunii organizátore. Relativu la suplic'a protopresbiteriloru din districtulu consistoriului din Oradea-mare, pentru

acoperirea speselor de cancelaria, sinodulu autorizéza sínódele protopresbiterali, ca in sfer'a loru de activitate se fie indreptatite a stabili pentru acoperirea speseloru protopopesci, o suma anuala dela 100—200 fl., avendu aceea se-o eiecteze pe singuraticele biserici si a-o incasá, facendu in totu anulu raportu detaiatu la respectivele consistorie eparchiale.

Relativu la propunerea consistoriului plenariu pentru regularea veniteloru episcopesci, deorace fondulu consistorialu nu e in stare a suportá sum'a anuala de 2500 fl. sinodulu, in conformitate cu propunerea comisiunii, nu póte primi propunerea consistoriului, dar pentru evitarea multoru inconvenitiei se enuncia, ca: de aci nainte sidocsi'a episcopésca se se incaseze pe calea consistorieloru, ér conventi'a episcopésca se se incaseze si in partile banatice pe calea organeloru administrative, ca si in partile ungurene.

(Va urm'a.)

Despre scóla in genere, si despre cea crestina ortodoxa in specie.

(Continuare.)

VI.

Scol'a ortodoxa e acelu institutu sublimu care propaga idei'a umanitatii si sciinti'a universalá; aceste prin continu'a sa ingrigire perfectionandule, le preda indata omenirei spre realizare. Prin urmare, scol'a ortodoxa imbracisítea cultur'a mentala a generatiunii trecute si presinte, o sustiene in integritatea sa, si din indemnulu propriu inaintandu-o, prin o continuitate neintrerupta o subministréza posteritatii. Spre ajungerea acestui scopu sublimu, scol'a ortodoxa primesce in cerculu seu de activitate ramii futuroru sciintiloru, stabilindu între ei o unitate si armonia, ca fiesce care ramu de sciintia, dupa principiulu si referintiele sale finale, se convina in acelasi punctu comunu, in unitatea spiritului universalu si ajutorandu-se imprumutatu, se se indemne si se conlucre la realizarea scopului finalu, care este cunóscerea lui Dumnedieu si salutea nóstra. Unitatea si functiunea acést'a armoniosa nesmintitu conducu la acelu resultat bogatu si consecinte, ca spiritele adanci in idei sublime se desvolta mai iute si mai usioru, si prin adesea coatingere curatinduse de rugina si intarinduse, cu iutiala momentana se dilatiescu catra scopulu finalu, si se inaltia la cultur'a generala científica. Acést'a este scol'a ortodoxa.

Problem'a scolei ortodoxe mai de aproape o staveresco timpulu si lipsele locale pentru acaroru satisfacere s'a fundatu, pretensiunile statului si a bisericeii care o sustienu, si spiritulu timpului si poporului care o impresora.

In privinti'a statului si bisericeii, scol'a ortodoxa conformu destinatiunei sale, despre o parte e unu asiediamentu aparatoriu a dreptatii eterne, de alta parte e forulu judecatoriu a vitiului, candu la lumin'a sciintiei si inteligintiei sale scrutandu chiaru si organismulu statului si a bisericeii curatiesce ideile, creaza principii, forméza sisteme, si produce convingeri, ca teori'a perfectionata se produca realitate perfecta. Puterea judocatii sale nu se estinde pana la stergerea lucruriloru sustatore, ci numai pana la acelu punctu ca se póta esprime o judecata scientifique determinata asupra lor. In privinti'a statului scol'a ortodoxa e de speciala trebuintia si pentru cea cà afacerile acestuia fiindu

gate mare parte de interesele materiale, scol'a ortodocsa cea mai apta ca in cursulu si comerciulu vietiei civile produca din laboratoriuul seu mentalu totu mai bine si mai bune idei, si totu mai noue si mai noue principii, care se servéscă lunei materiale de calauzu si basa solida sigura; inse scol'a ortodocsa in conclucrarea machinarei universale e condusa totudeauna de acea ideia, si e instrata de acea ingrigire ca amortial'a materiala, nici candu nu repórte invingeri asupra vevificatorii puteri spirituali.

Parintii nostri in consimtiamentulu loru de pietate, de câte ori au fundatu vreo scol'a de atâtea ori au fostu conansi de ideia si spiritulu ortodocsisraului dandule acelora caracteru nationalo-ortodocsu, bine sciindu ca „*forma dat esse rei*,” prefigandu deodata si planulu de invetiamentu a acele: 1) ca se fie isvóra de viétia, ca cei ce dorescu dupa viétia spirituala se póta luá din ele ap'a mangaitóre a inleptiunei cei luminatóre si mantuitóre spre potolirea foculu celui stricatiósu si periculosu, ce l'au causatu si aprinsu orbi'a omenéscă, si nebuni'a lunei acestia 2) ca se conserve ortodocsimulu si se se delatiasca in puritasa sa originala 3) ca se inainteze si progreeze cultur'a mentala, si se se promoveze dreptatea 4). Ca se aiba staturile cari s'au aradicatu ele, petri fundamentali, dile senine, chii stravedietori, spirite laboriosa de unde se inunde prete tóte partile patriei, spiritulu adeveratei culturi, adeveratei religiositati, adeveratei onestati, adeveratei scientie in celu mai abundantu modu.

Scol'a ortodocsa in cunosciint'a destinatiunei sale maestatiee apartiene sfereloru mai inalte, pestrece cu ochi negri si privighiatori spiritulu timpului, si numai productele cele bune si sanatósé a acestuia le primesce in sinulu seu. Par contradicte singura, si-aru denegá demnitatea si respectulu seu, candu fara nici unu scrupulu s'ar supune in modu servilu spiritulu capritiosu alu timpului, care prin forsa sa de ventu aru fi in stare a-o resturná nunumai din culmea inteligentiei si esistintiei sale, ci spre a-o nimici si miscá si revoltá in contra ei tóte masele cele tempestative a fenomeneloru ceresci. De acea stralucéscă din focularulu celu intielegatoriu a scolei ortodocse sfatulu bunei inleptiuni ca se aline si se stimpere foculu celu aprinsu si amenintietoriu a timpului, inflacareze din ea faci'a adeveratei lumini, ca pre omulu celu preocupatu in nebunari'a sa se-lu póta face a incunjurá virteju celu cascatu pre a-lu inghiti, si se-lu conduca érași la imbratiosierea tarierei cei intrelesate a mantuirei proprii; cu unu cuventu scol'a ortodocsa in midiloculu atatoru valuri crescende si punende a spiritulu timpului, trebue se stee ca o stanca sciatita, cu seriositate, severitate si intieleptiune *catonica* a *Censoru* preste spiritulu timpului, séu dupa cum dice *Beperetto* „scol'a care se acomoda geniulu secului e cea mai splendida, éra care-lu indrépta e si mai buna” „*Schola, quae se genio seculi accomodat, splendidissima, quae illumendat, optima*”. Unde lipsescu principiile aceste, acolo e scol'a ortodocsa, éra unde se gasescu si sustau in intre-tatea sa legala, acolo este ea cu totul ca objetulu luat u parte sa individuala pretinde o esplicare mai speciala.

Biserica defineza scopulu la care institutul scolasticu trebue se nisuiéscă, scopulu doritu aci e, ca sciintile se se altiveze dupa dreptulu eternu, si dupa spiritulu credintiei destine ortodocse: spre scopulu acest'a in scol'a ortodocsa, éra conducátore, punctulu de manecare, si pétra fundamentala e Dumnedieu, dara nu acelu Dumnedieu schimositu amiesioratu a idealistiloru transcendentali si fanatici, ci acelu Dumnedieu viu, care ni-lu pune inainte sant'a maica biserice prin cuventulu descoperitu, séu pre acelu Dumnedieu care a creatu pre protoparintii nostri, si a inspiratu in ei dreptulu de viétia facatoriu, in care si acum traimu, ne misam, si suntemu, căci precum mladiti'a taiata de catra vitia (triticu) nu aduce fructu ci se usca, asia si sciint'a numai cea are durabilitate si se misca in continuu, care si-trage

umedia'l'a vietii din trupin'a eterna. „Eu sum viti'a cea adevérata si tatalu meu lucratoriu, tóta mladiti'a care nu aduce intru mine róda o lapada, si tóta care aduce róda, o curatiesce ca mai multa róda se aduca; precum mladiti'a nu póte se aduca róda de sine, daca nu va fi in vitia, asia nici voi, de nu veti fi in mine, eu sum viti'a voi mladitile, celu ce locuesce intru mine si eu intru elu, acel'a aduce róda multa, cá fara de mine nu puteti face nimica, de nu va remané cineva intru mine se va scóte afara ca mladiti'a, si se va uscá, si o voru aduná, si o voru bagá in focu si va arde. 1) Éra care in amutial'a sa se rupe de catra trupin'a si viti'a adevérata, pre acea Dumnedieu o lasa a fi lapadata spre perire. „Pentru acea i-a si datu Dumnedieu, intru postele inimii loru, in necuratie, intru patima de ocara, ca se se pangarésca trupurile loru intru ei singuri.” 2)

Devis'a scolei ortodocse dara, in procesulu seu de desvoltare si cultura, este se derive tóte dela Ddiou, din care isvoretse tóta sciint'a si viétia. Ea trebue ca la acestu isvoru tóte se le reconduca si relege, si in acelu adevéru divinú tóte se le cuprinda, trebue ca in acea miscare divina tóte se le recunosca; din acelu principiu divinú tóte se le esplice si tóte se le contempleze de aceasi origine Dumnediesca; acelu scopu Dumnediescu, ca scopulu adevératu si principalu, se-lu prefereze tuturoru altoru scopuri unilaterale, si tóta invetiatur'a si disciplin'a asia se-o predee de apropelui, ca de aci se se sternésca cunoscerea si amorea creatoriuului si rescumparatoriuului nostru *Iesu Christosu* „*Omnes disciplinas ita proximis stradere, ut inde ad conditoris ac redemptoris nostri cognitionem et amorem excitentur*” (massima pedagogiloru ortodocsi despre planulu de invetiamentu si educatiunea publica). — Incátu acést'a nu s'ar observá, intru atáta scol'a ortodocsa si-aru perde ornamentulu seu, si ar cadea din culmea sa; in cetu in cetu s'ar cufundá in abisulu *materialismului* care in sine singuru luat u *atheismu*; si ce aru puté produce o astfeliu de scola, decâtu filosofie negativa, natura materialista, arte servitóre sensualismului, sciintia depravata si irreligiosa si istorie fatalistica?!

(Va urmá).

In caus'a instructiunei populare.

Cum se infintiamu si se sustienemu noi scólele con-fesionale mai bune, mai corespondietóre lipsei celei mari pentru poporulu nostru?

(Dupre „O voce seriosa” de unu Archipresbiteru.)

(Continuare si fine.)

Toti din cleru, cáti au simtiulu, iubirea, stim'a cea adevérata cátra poporu, cátra poporu ca temelie a bisericei, si cáti se credu demni de adevératulu apostolatu, sè iee crucea si sè pornésca pe calea cea spinós'a, dar unic'a mantuitória a instructiunei poporului. Afara de acést'a si in specialu: sè ocupamu mai multu, in numeru mai mare, pre parintii canonici si asesori consistoriali bisericesci, cu afacerile instructiunei populare: sè mai reducemu, séu se mai impucinâmu numerulu asesoriloru, si alu referintiloru dela senatele scolari; sè facemu mai mici biserice, dar *mai multe si mai mari scóle*; prin urmare, mai pucini preoti, si mai multi invetiatori. Astfeliu, unde sunt astadi 2—3 preoti la o comuna, si numai unu invetiatoriu, acolo se aplicâmu unulu doi dintre preoti de invetiatoriu. Sè facemu mai multe fonduri scolari si invetiatoresci; de asemenea, macar chiar prin reducerea internatelor pentru clerici, sè infintiamu mai multe pentru pedagogi; astfeliu tienendu contu de necesitátile timpului si ale imprejuráriloru actuali.

1) Ioanu 15. 1—7.

2) Rom. 1. 24. si 26.

Cu unu cuventu: Sè ni escontâmu mai bine tôte poterile bisericesci, sè ne decidemu pentru ori ce sacrificie, spre aflarea prin ele a medilóceloru si spre punerea acestor'a in lucrare, intru radicarea reala si puternica a invetiamentului, a scóleloru nóstre; — ér intonu si apasu cuventulu, acestea si numai ele, sunt astadi salutea nóstra. Éra candu vomu vedé, cá pe lãnga tôte opintirile nóstre si fondurile nostre disponibili dela eparchii, nu ni ajungu, atunci sè alergamu la maicele nóstre biserice, de pre la orasie si de pre la sate, si aretandu-li pericolulu, se cerem sè ni vina ele intr'ajutoriu cu midilócele economieloru loru de ani, cu denariulu veduvei; in casulu estremu, chiaru cu pretiósele loru; cáci se luca de esistinti'a nóstra si a loru. Apoi, daca Mecca paganiloru sare acestor'a intr'ajutoriu in casuri de mare pericolu si lipsa, cum sè nu ni vina nóa intr'ajutoriu in aseminea inpregiurãri, casele Domnului maicele detatórie de viétia ale crestiniloru, sciindu bine cá, daca ne vom perde noi, ele remanu orfane si pustie, ér economiile loru, capitalele loru, pretiósele loru remanu préd'a strainului! pre candu, daca ne vom salvá, atunci cu ajutoriulu celui de susu, ér vom deveni in stare d'a le inavuti si impodobi inca mai bine si mai frumosu ca mai inainte.

Sè apelãmu la sentiemintele nóstre fratiesci, romanii gr. orientali si catholici, si sè fim un'a si solidari in acésta cestiune vitala, tocmai precum au fost pururi'a un'a in momentele grave ale istoriei, ori de câte ori s'a lucrãtu de croirea sortii comune. Cáci unulu este scopulu nostru, un'a si nedespartibila este sórtea nóstra, si de nu ne vom sprigini si ajutorá unii pre altii ca frãti de unu sange, de nu ne vom sprigini si ajutorá in órele lipsei si pericolului, ci de vom lasá sè decademu astadi unii, mane altii, caderea, ruin'a totului va fi ne evitabile, din capulu locului prin ne-pãsarea nóstra obsigilata! Cei-ce n'ar lucrá din tóta inima la scopulu acest'a, séu cei-ce ar mai semená ne'ntielegere séu chiar ura, aceia sè nu se mai considere de fii ai poporului si ai bisericei nóstre, mãcar de ar avé nume ori câtu de romanesci, si ei se fie neascultati si nesocotiti in svaturile nóstre!

Astfelu facendu, sè nu remana nici unu satuletiu romanu, nici o comuna romana fara de scola romana, fie ori de un'a, ori de alt'a dintre cele dóue confessiuni romane.

In fine, totu specialisandu, dicu: Pentru ca cu mai mare efectu sè se póta acestea, mai nainte de tote ni trebuiescu *organe corespundietorie*, organe cari sè planuésca bine si puna acestea bine in lucrare. Va se dica ni trebuiesce o organizare scolare multu mai corespundietória de câtu cea de astadi.

Nou'a organizare dupa a mea parere, ar avé sè incépa din centru, chiar de susu de la Metropolie, sè imbracisíéza diecesele, sè spriginésca si conduca organele loru centrali, si sè se estinde privighiarea pana diosu in comune. Vreu sè dicu cá la ambele metropolie sè se infintieze officie séu senate scolari metropolitane permanenti, compunendu-se acestea din cei mai probati ómeni practici in litere, in administratiune si didactica; unii pentru compunerea séu censurarea si edarea cãrtiloru de scóla, altii pentru administrarea invetiamentulu in centru si controlarea aceluia prin pãrti, pana la scól'a dela satu.

Am atinsu anume aceste dóue calitãti si respective recerintie, facia de barbatii de scóla; pentru cá numai cu un'a nu se póte ajunge scopulu, de orace alt'a este a face cãrti de scóla, si a conduce si controlá invetiamentulu practicu, a inventá modulu si midilócele necesari pentru redicarea de edificie scolari, pentru facerea de lefe invetiatoresci si crearea de fonduri scolari, asia mai de parte pentru informarea séu capacitatea parintiloru asupr'a folosului scólei si invetiamentulu, ca astfelu pe d'o parte sè contribuie de buna voia la sustienerea scólei, ér pe d'alt'a se-si tramita pruncii regulatu la scóla. Aceste dóue diferite rece-

rintie, nu se afla de câtu exceptionalminte, in pré ómeni la olalta.

Senatele si respective officiele scolari metropolitane si pentru introducerea solidaritatii si respective a armatei necesari intru tôte pãrtile, ar fi pentru sustienerea unitãtãtii in tôte instituttele scolari confessionali, atatu in tôte vinti'a planului de invetiamentu, câtu si a cartiloru de scóla cari introduse, se intielege, totdeun'a cele mai bune, de unii si aceasi auctori in tôte scolele romane, s'ar compunã mai cu inlesnire, cáci s'ar si poté premiá multu mai avãtagiosu, putendu-se dá si multu mai eftine: cáci unde astadi trebuiescu in 5000 de esemplarie, atunci in trece 15—20,000 de esemplarie.

Am atinsu, care ar fi chiamarea organeloru metropolitane scolari; dup'aceasi chiamare ele ar avé a controlá cursulu invetiamentulu prin eparchii; cáci ce folosu ar dáca o parte ar progresá, si ceea lalta ar regresá? S'ar nasce din corpulu nationalu si bisericescu unu monstru, viétia precaria, scurta. Membrulu ce nu progreséza, curendu séu mai tardiu ar decadé, s'ar uscá, si asia ar trãdu dupa sine curendu slabirea si decarea totului. Peste totu unu corpu necompactu, séu nesanetosu in tôte membrele, nu póte prosperá, nu pote resiste nici lupteloru cele multe ordinari, cu atãtu mai pucinu celoru straordinari vietii. Nu este iertatu sè negrimu si sè perdemu nici unu caru unu satuletiu: cáci perdiendu adi ceva, mane restul, perderea ne devine — regula, si decaderea, perirea, numai o cestiune de timpu.

Deci precum in tôte organisme mai perfecte, si in omu me in corpulu omenescu, este unu superioru care are functiune a ingriji de integritatea corpului si de uniformizarea nutritiei si functiunei acestui'a, astfelu si in societatea noastra bisericesca trebuie sè fie unu organu superioru si acesteasi atributiuni care sè póte grige, ca celelelele organe inferiori sè-si implinésca functiunile loru. S'ar apoi atare organu pentru scóle nu póte fi altulu, de cáci unu senatu scolare metropolitano, investitu cu autoritatea si capacitatea necesaria, precum si cu midilócele de lipsa.

Am poté adauge, cá atari senate scolari metropolitane la ambele metropolii ar mai avé si acea chiamare, intre ambele Metropolii romane sè stabilésca un'a comuna legere fratiesca, pentru casurile, candu in cutari comunitate romanesci mice si cu dóue confessiuni, nepotendu-se a forma dóue scóle confessionali, s'ar aretá necesitatea d'a se organize unu senatu de confesiuni unite, numai un'a, pentru ambele confessiuni romane.

Organisandu-se astfelu de senate scolari langa metropolii, ar urmá organizarea senatelor scolari eparchiali, un totu la câte 150 de scóle ar trebui sè se aplice câte unu referinte, totodata si inspectoru districtualu preste acele scóle, fiecare responsabilu de scólele din districtulu seu. Astu acestoru functionari officiu ordenar ar fi, nu numai a ferá in consistoriu afacerile scolari din districtulu lor, si a visitá macar pre anu odata, in timpul prelegiloru, scólele din districtulu loru, si a relacioná Consistoriulu cu sãctu despre starea acelor'a.

In urm'a acestor'a ar veni a se organizá inspectoratu tractuali. Aceste ar trebui restrinse la unu numeru mic de comune dupa opiniunea mea, pana la câte 15 celu multu 20 de comune, intr'unu inspectoratu, pentru ca inspectorulu tractualu sè le póta cercetá celu pucinu de câte zile ori in anu, in dile de Duminece si de serbatori. Intone aici anume dilele de Duminece si de serbatori, fiindu scóla utu, cá poporul nostru are multa lipsa de svatu si indemnitate pentru spriginirea scólei si ameliorarea lefei invetiatoresci apoi si pentru tramitarea prunciloru la scóla, si pentru vederea loru cu cãrtile necesarie; apoi atare svatu si indemnitate numai in Duminece si serbatori se póte cu folos adresa poporului, de óre-ce preste septemana elu regulat.

pasce de acasa, fiindu dusu dupa economi'a sa, si in totu
chilul de trebi ale sale.

Prevedu bine, ca la noi inspectorii tractuali fiindu pro-
popii, densi voru face mari greutati cand va fi vorba de
reducerea cercurilor lor de pana acuma, prevedu si aceea
densi vor mai ave si pre multi altii de partinitori in
positiunea lor contra reducerii tractelor lor. Sciu ace-
a dela congresulu bisericescu din 1870, cand a fost vorba
de arondarea protopopiatelor, si unde persoane insemnate
in congresu au propusu ca protopopiatele se fie catu de
ari, ca protopopii se se impucineze, pentru ca asia se se
si dota cu timpul mai bine.

E dreptu, ca dela acelu congresu pana astadi s'au
chimbato tare imprejurarile nostre, atunci doreamu se avemu
cine, ca se-i potemu bine dota, astadi trebuie se dorimu a
ce catu de multi, ca se lupte mai cu folosu pentru cul-
a populului, identica cu salvarea bisericeii viue.

Cumca protopopiatele cele mari de astadi nu se potu
administra cuvintiosu, va fi destulu a observa aci, ca ele
sunt totu cele dinainte de statutu, adeca de constitutiune.
Nu scie ca prin constitutiune s'au inlocuit agendele ofi-
ciale protopopescu, ca protopopii dupa statutu sunt chia-
tati a presiede in sinodele parochiali si protopresbiterali, la
samenele scolari si altele; apoi asemenea se scie, ca unu
protopopu, ori catu de diliginte ar fi totu nu pote lucra
astadi de diece ori mai multu ca mai nainte.

Dar mai sunt si altele, o multime de motive, pentru
amultirea protopopiatelor. Cine nu scie, cate realitati si
ate fonduri nu se periclitaza din lips'a de controla buna!
Nu scie, cum se cheltuescu chiar banii bisericesci cu
surintia, de multe ori pe lucruri de prisosu ori de lusu,
cand scola se ruineza er invetiatoriuu o duce vai de
! Cine nu scie, catu de multu ar pote preveni proto-
pulu tote aceste rele, deca ar ave tractu mai micu, ca
se pote mai usior petrece cu atentiunea sa!

Sciu in archidiecea cateva pucine protopopiate, cari
mai protopopilor lor potu multiam ca astadi au scole bune
in tote comunele, ca preste acest'a au o multime de scole
capitale cu 3-4 invetiatori, ca au fonduri preotiesci si in-
vietoaresci, er dotatiunile preotiesci si invietoaresci pentru
si viitoriu sunt catu de bine asigurate; si tote ace-
nu sunt rezultatele cutaroru speciale dispusetiuni de
dela episcopia, seu dela consistoriu decatu numai a
adunatiilor demnelor organe ale acestor'a, si anume a
demni protopopi cu districte nu pre intinse. Sum de
a afirmá, ca din centru, dela episcopia, nu se voru
datu spre atari imbunatatiri impulsuri; dar ele de buna
se voru fi datu la 40 de protopopi, pre cand resul-
aflamu numai la cati-va pucini, si anume — nici la
lu de cei cu protopopiate mari.

Am voitu se demustru ca, daca unu Episcopu si unu
consistoriu nu va ave organe demne si de ajunsu la facia lo-
lui, pote se totu indemne, se totu dispuna dela mes'a
de, caci tote indemnările si tote dispunerile vor remane
morta.

Dora aici va fi loculu se amintescu, ca avemu si de
preoti, cari nu sciu se conduca nici casele lor, dar
vor conduce pre altii; si ore cine se mai destepte pre
menea preoti din letargia, de nu protopopii!

Precum in politica, unu comitatu, ori o tiara, nu se
administra cuvintiosu fara organe de ajunsu, totu ase-
nea nici o diecea nu se pote administra fara de numeru
sultoriu de organe si anume de organe esecutive apte.
Candu este se se faca o organizare fie politica, fie biseri-
ca, asia credu ca nu pote fi rationabilu, se se croiesca
straturile ca buna. Ora la preturile seu cercurile de admi-
nistratiune politica, pe sem'a persónelor, ci trebuie cautatu,
se pote ele coresponde mai bine scopului, intru folo-
populului. Acest'a trebuie se ne reguleze si pre noi
se lucra de tractele protopopesci cele de atata esten-

siune, se tienemu adeca strinsu maintea chiloru interesulu
celu mare, si anume: cum credemu, ca s'ar pote ele admi-
nistrá mai bine, mai folositoriu, spre binele bisericeii si spre
salutea populului. Er in catu pentru indreptatitele interese
particulari ale protopopilor actuali, acelea usioru se potu
satisface fie prin óresicari recompense, fie prin enunsiare
ca: arondarile se se esecute numai succesivu, dupa trece-
rea unuia seu altuia din vietia.

Ar mai remane a se ingrigi de inspectiunea scolare
prin comune; credu inse ca acesta nici de cum n'ar pote
se intempine vr'o dificultate; acest'a abia s'ar pote incre-
dintiá altu-cuiva decatu parochului localu, de indata ce
acel'a, precum jace in chiamarea lui, cat de catu posiede ca-
licatiunea necesara; si daca ar mai remane ceva de nor-
matu, apoi ar fi numai o raspundere bine definita rigurosa
a aceluia; er unde sunt mai multi preoti, acolo prin acea
autoritate superioara competente, carea este in positiunea d'a-i
cunosce mai bine pre toti ar fi a se denumi celu mai demnu
si calificatu dintre ei pentru asemenea oficiu, totu d'odata
se se iee de cinosura, ca adeveratele merite ale preotului
pe acestu terenu, sunt cari au se cumpenesca mai multu,
ori candu este vorba d'o distinctiune, innaintare, remunerare.

Astu-feliu mi s'ar pare mie ca s'ar pote promová cu
mai multu succesu trebile scolari, si numai astu-feliu tienu
eu, ca bisericele si clerurile romane si-ar implini missiunea
loru astadi, conformu invetiaturei Mantuitoriuului.

Reasumandu cele pana aci aretate, credu ca nu mai
pote fi romanu de inima, care se nu recunosca cu mine ca
starea de astadi a populului nostru este intr'adeveru regre-
tabila, pentru ca elu pre vedute regreséza totu mai multu,
in tote privintiele; ca regresulu acest'a provine mai vertosu
din imprejurarea, caci elu, in lipsa sa de cultura, slabu de
poteri si pricepere, nu pote tiené cumpena seu concurentia
strainilor veniti intre elu din tieri mai civilizate, cu o cul-
tura departe peste a lui; deci intarirea si redicarea popo-
lului nostru nu este altfeliu eugetabila, de catu numai prin
cultura rapede, cultura potrivita firei lui, adeca prin ai sei,
in scólele nostre confessionali; ca bisericele romane de ambe
confessiunile, dupa genuin'a si sacra loru chiamare, si intru
celu mai vitalu interesu alu loru propriu, au datorintia d'a
se ingrigi de atare cultura a populului romanu, prin ur-
mare d'a apuca iniciativ'a, d'a pune tote la cale, pentru
infintiarea, organizarea, si conducerea de asemenea scóle;
ca la acest'a ambele Metropolie romane trebuie se-si tinde
spriginulu si se proceda solidaru — ca pentru infintiarea
de astfeliu de scóle bune, se ceru organisme si organe co-
respundietóric, pe cari érași dupa imprejurările de astadi
numai bisericele potu si trebuie se le infintieze; ca pentru
infintiarea acestoru organe sunt chiamate si responsabili su-
premele autoritati ce stau in fruntea bisericeilor, si asia
dara, ca spre acestu scopu Metropoliile romane au a se in-
truni catu mai curendu in congresele lor, seu barem in
consistoriele loru metropolitane si a se apuca de lucru seriosu.

Multu asi mai ave de disu aci, mai vertos daca mi-ar
fi permis a intrá in detaliuri, si despre unele reforme ne-
cesari in institutele nostre teologice, despre necesitatea unoru
preparandii pentru genulu femeescu, despre adencu sentit'a lipsa
de unele institute mai nalte pentru cultura, si altele; dar
speru ca dora ni se va dá curend ocaziune d'a consulta
asupra acestora la locurile competente.

Deci daca amicii culturei si ai progresulu populului
nostru, consimtiescu, precum speru, cu cele espuse in acestu
tractatu, ii rogu din sufletu, se se puna in activitate, se in-
trevina la capii nostri bisericesci, oferindu-le spriginulu seu
si stáruind pentru primul inceputu, la intrunirea macar a
unoru conferintie, in cari se discutemu mai de aprópe, si
din tote punctele de vedere acesta cestiune atatu de impor-
tante si ardente pentru noi, in carea se cuprinde sentinti'a
cea mare de morte ori de vietia pentru natiunea si
bisericea romana. Er daca s'ar afia dintre cei chiamati ai

natiunei unii, cari n'ar consenti cu mine in cele espuse si propuse, apoi eu m'asi tiné satisfacutu si numai prin aceea, cand asi vedé, din acestu indemn, acésta iniciativa, desceptandu-se o interesare publica mai viua de acésta cestiune grava si vitala, punendu-se la ordinea dilei si luan-du-se in meritat'a cea mai seriósa discussiune. Dóra cá ast-feliu vor puté esi curand la lumina ideii si propuneri mai bune, mai practice, mai usior si siguru realizabili spre vindecarea reului, scaparea de periclu si pasirea decisive inainte pre calea progresului si a salutei, ce din inima sincera dorescu!

D i v e r s e .

* **Dr. Nicolau Oncu** a deschisu cancelari'a advocatuala in Aradu, strad'a tiarcei (szarka-utca) Nr. 12. Salutamu cu bucuria pe noulu avocat in pleiad'a aparatorilor drepturiloru poporului, cu atátu mai vertosu, cá caracterulu seu si cunoscintiele sale juridice ne indreptatescu la mari si frumose sperantii!

* **Serbarea dela Ruginós'a.** Aflam in „Reshoiulu” cá serbarea dela Ruginós'a, pentru amintirea mortii lui Cuza Voda, s'a facutu Sambata in 6 Maiu, cu care ocaziune s'a impartitu, dupa obicei, ajutore la cei seraci. Servitiulu divin u s'a celebratu de protoiereulu judetului si de mai multi preoti din satele vecine. Multime de poporu atátu din locu cátu si din satele megiese venise pentru a aretá si cu asta ocaziune respectulu si iubirea lor pentru memori'a acelu ce i-a iubit atátu de multu. M. S. Princes'a Elena, condusa de simtiementulu de pietate si iubire, ce pastreza Augustului seu sociu, a trimisu o frumósa cruce négra de abanosu, avendu lungimea de 1½ metru. In midiloculu unei girlande de argintu, tientuita in lemn se vedu totu de argintu initialele A. C. Sub girlanda este urmatórea inscriptie: „Jale eterna. Spre pomenire. 3 Maiu 1878.” Conturul crucei este ornatu cu o girlanda de flori.

* **Crestinismulu in India,** face progrese admirabile. Nu mai pucinu de cátu 16,000 indieni s'a declarat gat'a a primi crestinismulu si a se botezá. Episcopulu Caldwell dice in acésta privintia: satu dupa satu parasescu paganismulu si ceru primirea loru intre crestini. Ca motorulu acestei convertiri se semnaléza calatoriile missionare ale episcopului, intreprinse in anulu trecut, precum si mai cuséma ajutoriulu datu de anglezi celoru suferitori de fómete.

Notitie bibliografice.

„*Amoru si din colo de momentu*” novela de Ponson du Terrail. Traducere de N. F. Negrutiu. Editur'a si provedietur'a traducatoriulu. Pretiulu e 30 cr. v. a. se capeta de vendiare la Dlu autoru in Gherla, (Szamosujvár) si in Aradu la librari'a Klein.

* * *

„*Colecta de recepte din economia, industria, comertiu si chemia, pentru economi, industriasi, meseriasi comercianti,* de Grigoriu T. Miculescu. Editoru Nicolae F. Negrutiu. Pretiulu 50 cr. v. a. Se póte capeta la editorulu in Gherla (Szamosujvár) si la librari'a Klein in Aradu.

C o n c u r s e .

1—3.
Pentru deplinirea parochiei vacante gr. orientale din comuna **Govosdia** protopresvit. Jenopoliei (Borosineu) cottulu Aradului, se escrie concursu, cu terminulu de alegere pe dina de **6 iuniu** a. c. st. v. séu pe treia di de Rosalii.

Emoluminte suntu: ¼ sesiune pamentu aratoriu, birulu parochialu dela 49 numere de casa cu pamentu cáte una mesura cucuruzu sfermatu, éra de la 30 de case dielesci cáte jumătate de mesura, si stólele indatinate.

Recurentii au se-si trimita recursele loru provechit cu documintele prescise in statutulu organicu, — oficiulu protopresviteralu in Borosineu, care este si posta ultima, celu multu pana la **3 iuniu** a. c. st. v.

Govosdia 7 Maiu 1878.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine **Nicolau Beldsa**, adm. presvit.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu definitivu clas'a II. rom. gr. or. din **Giul'a-magiara** (Dieces'a Aradu cottulu Békés) prin acést'a se escrie concursu cu terminulu pana in **20 iuniu** a. c. vechiu, éra alegerea se va efeptu **25 Iuniu** vechiu a. c.

Emolumintele anuali sunt: 500 fl. v. a. in bani si 2 stangeni de lemne pentru invetiatoriu, si cortelu.

Recurentii, cari potu fi teologi — ori preparandi soluti, sunt avisati: ca recursele provediute cu testimoniu de calificatiune si cu testimoniu despre absolvarea celu tienu aloru 6 clase gimnasiali, se le substérna Revele dissimului Domnu Petru Chirilescu protopresbiteru si spectoru cercualu de scóle in Kétegyháza, si intr'o dumineca séu serbatóre — nainte de alegere — se se presentu s. biserica pentru de a-si aretá desteritatea in cantare alesulu invetiatoriu va fi indetoratu a tiené si cantore intr'o strana.

Recurentii cu calificatiune mai superioara voru fi preferiti.

Datu din siedinti'a comitetului parochialu gr. or. **Giul'a-magiara**, tienuta la **30 Apriliu** 1878.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine, **Petru Chirilescu**, protopresb. si insp.

Pe statiunea invetiatoresca din **Pusthinisiu** (Oraviu) indiestrata cu emolumintele anuali: 105 fl, 50 chibite gráu, 50 punti de sare, 12 punti de lumini, 100 pondi clisa, 2 stangeni de lemne, 8 stangeni de paie, din care a se incaldi si scól'a; cortelu liberu cu gradina de legumela dela fiesce care mortu, unde va fi poftitu, cáte 30 cr. pentru visitarea mortiloru cáte 20 cr., se deschide concursu pana in **28 Maiu**, 1878 candu se va tiené si alegerea. Recurentii suntu avisati recursele lor, provediute cu testimoniu de preparandie, si testimoniu de calificatiune, alesulu protopresbiterulu tractualu din Thimisiór'a si prezentu atunci in vre o di de dumineca séu de serbatóre a se presentu in biserica spre documentarea desteritatii sale in cantare si tipicu.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine: **Meletiu Dregheciu**, prot. inspect. de

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la scól'a gr. or. confesionala clas'a II. de nou infiintata din comuna **Mercina**. Protopresbiteratul Oravitiei, comitatulu Caras se escrie concursu pana in **28 Maiu** a. c. Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. in bani. 2½ jugere de pamentu aratoriu, tiru liberu, 4 orgii de lemne, din care are a se incaldi si scól'a.

Doritorii de a ocupá acestu postu invetiatorescu suntu avisati a-si trimita recursele lor instruate in sensulu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu, Domnului protopresbiteru Iacobu Popoviciu in Oraviti'a, pe langa care se presentu intru o dumineca séu serbatóre si in biserica din Mercina, pentru de a se incredintiá poporulu despre desteritatea dinsiloru in cantarile bisericesci.

Mercina in **17 Apriliu** 1878.

Comitetului parochialu

In contielegere cu Prot. tractualu **Iacobu Popoviciu**.